

Historia Novoforensis. Dějiny města Úterý

Anotace

Kniha **Historia Novoforensis. Dějiny města Úterý** (Plzeň-Úterý 2023, 522 s. + 250 barevných i černobílých vyobrazení; německé resumé) autorského kolektivu tří historiků-archivářů (Marie Malivánková Wasková – Karel Waska – Eva Wasková) popisuje vývoj západních Čech od 12. století do roku 2022 na skutečných příbězích půvabného venkovského městečka Úterý, které sdílelo svůj česko-německý vývoj s ostatními pohraničními oblastmi našich zemí.

Kniha byla koncipována tak, aby jí přes všechnu odbornost rozuměl též laik zajímavící se o dějiny. Odborný aparát (poznámky pod čarou, seznam pramenů a literatury) je určen historické veřejnosti. Text ale vysvětluje všechny pojmy tak, aby se běžný čtenář zorientoval.

Díky vynikajícímu dochování úterských písemných pramenů a padesátiletému badatelskému úsilí Karla Wasky bylo možno na příkladu Úterý rekonstruovat osudy prostých lidí na pozadí „velkých dějin“, a to se všemi historickými mezníky a kardinálními epochami, které nás – více méně jen bodově – učí ve školním dějepisu. Jaký ale měla tato období skutečný dopad? Jak se odrážela v běžném životě obyčejných lidí? Na to se pokouší odpovědět naše rekonstrukce dějin Úterý, která pečlivě sleduje jednoduchou každodennost uplynulých staletí (včetně kulturních dějin, místního folklóru a lidských osudů) a tím evokuje představu o minulosti hlouběji, než vypjatě politicko-historické práce soustředící se právě jen na okamžiky krize. Jejichž dopad na vývoj Úterý je ale jedním z hnacích motorů textu.

Kniha zároveň nabízí nezaujaté vyprávění o lokalitě s pro (nejen západní) Čechy poměrně typickým národnostním vývojem, totiž od původně české středověké osady přes poněmčení – spíše jazykové než etnické – na přelomu 16. a 17. století, dále český zemský patriotismus trvající do 19. století a teprve na jeho konci se etabloující postupný nacionalismus vedoucí později k nesmiřitelným česko-německým vztahům, umocněným vnuceným setrváním německy osídlených oblastí v Československu. Následovalo tragicky ochotné přijetí německé nacionalisticko-socialistické ideologie a nadiktované odtržení pohraničí, německým obyvatelstvem oslavované. Po osvobození na konci II. světové války řešila politická elita situaci bezprecedentním odsunem tří miliónů lidí bez ohledu, respektive bez šance skutečně zjistit míru viny vysídlenců. Krize 20. století vedly k degradaci celých oblastí našich zemí vysídlením a ztrátou paměti. Tuto degradaci žalostně prohloubila následná 40letá éra socialismu s jeho chorobnými projevy. Teprve posledních třicet let dochází k pomalé sanaci zmrzačeného kraje.

Záměrem publikace bylo oslovit všechny, kteří si přejí něco se dozvědět o našich dějinách a jejich odrazu v životě a vývoji malých zemědělských sídlišť na pomezí urbánního a venkovského prostoru.